

Bedrijven InvesteringsZone

een mogelijk financieringsinstrument
voor investeren in de bedrijfsomgeving

LEI

WAGENINGEN UR

Bedrijven InvesteringsZone

een mogelijk financieringsinstrument
voor investeren in de bedrijfsomgeving

Inhoudsopgave

1	Inleiding	6
2	Casuïstiek: stand van zaken	10
2.1	Steenwijkerland	11
2.2	Súdwest-Fryslân	12
2.3	Wijdemeren	13
2.4	Stichtse Vecht	14
3	Beschikbaar BIZ-buitengebied instrumentarium	16
	BIZ-buitengebied procesmodel	17
	BIZ-buitengebied rekentool	17
4	Conclusies	20
4.1	Gemeenschappelijkheid	21
4.2	Context BIZ-buitengebied procesmodel	21
4.3	Bijdrage	22
4.4	Toepassing BIZ-buitengebied rekentool	23
5	Aanbevelingen	24
	Colofon	27

Inleiding

1

Aanleiding: mogelijkheden binnen de Experimentenwet Bedrijven InvesteringsZones per 1 januari 2015

De Experimentenwet Bedrijven InvesteringsZones biedt ondernemers de mogelijkheid om binnen een gezamenlijke Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) een fonds in te stellen voor de uitvoering van gezamenlijke doelen in de openbare ruimte, aanvullend op wat de overheid al doet, in een afgebakend gebied. Het fonds wordt gevuld met financiële bijdragen van de aangesloten ondernemers. De Experimentenwet is in 2013 geëvalueerd en op enkele punten aangepast. De nieuwe Experimentenwet is per 1 januari 2015 in werking getreden (Staatsblad, 8 december 2014).¹ Tijdens de behandeling in de Eerste Kamer is het vrijwillige karakter van de BIZ bevestigd.

Directie Natuur en Biodiversiteit van het ministerie van Economische Zaken (EZ) laat onderzoeken hoe de BIZ-wet kan worden gebruikt door ondernemers die betrokken zijn bij de gastvrijheidssector (recreatie en toerisme) in het buitengebied. Het doel van een BIZ is het gezamenlijk verbeteren van de kwaliteit van de bedrijfsomgeving en het buitengebied voor het bedrijfsleven. Dit is boven op de publieke taken waarvoor de overheid verantwoordelijk is. De kwaliteit kan naast gezamenlijke marketing ook betrekking hebben op toeristisch-recreatieve infrastructuurle voorzieningen en verfraaiing van het voor de gastvrijheidssector relevante landschap. Dit alles leidt tot gebiedsontwikkeling.

De wet biedt kansen voor een BIZ-buitengebied als mogelijk financieringsinstrument, maar de concrete uitwerking bepaalt of het uiteindelijk past binnen de contouren van de wet.

Doelstelling: verdere verkenning van de BIZ als mogelijk financieringsinstrument voor het buitengebied

De directie Natuur en Biodiversiteit wil de BIZ verder verkennen als één van de instrumenten voor gebiedsontwikkeling en verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. Binnen een BIZ wordt kwaliteit gerealiseerd boven op publieke taken waarvoor de overheid verantwoordelijk is. Hierdoor zal het BIZ-gebied een economische, landschappelijke en sociale impuls krijgen. Het bedrijfsleven hoopt dat door instelling van een BIZ-buitengebied er meer geld wordt gegenereerd voor de toeristisch-recreatieve infrastructuur en marketing. Dit kan in aanvulling op de huidige toeristenbelasting en forenzenbelasting. Andere instrumenten voor gebiedsontwikkeling worden in dit onderzoek niet meegenomen.

Probleemstelling: beantwoording vragen over gemeenschappelijkheid, procesmodel, rekentool en bijdrage bedrijfsleven.

De uitkomsten uit het BIZ-rapport van Borgstein en Polman (2014) zijn het vertrekpunt voor dit onderzoek geweest en leverden de volgende vragen op:

a *gemeenschappelijkheid*

- Welke ondernemers zijn geïnteresseerd in deelname aan een BIZ-buitengebied en hoe zijn die verdeeld over de verschillende bedrijfstakken en gebieden?
- Welke doelen en activiteiten worden door de ondernemers beoogd met de BIZ; worden groene doelen daarin meegenomen (natuur, landschap en biodiversiteit)?

b *context BIZ-buitengebied procesmodel*

- Langs welke weg kan het beste worden omgegaan met economische en sociale aspecten bij een BIZ-buitengebied?

¹ http://www.eerstekamer.nl/behandeling/20141217/publicatie_inwerkingtreding_3/document3/f=/vjprg1lay8tz.pdf

- Hoe is de bestuurlijke context en hoe kan de aanpak en de juridische vorm van de BIZ in het buitengebied eruitzien?
- Hoe is de opstelling van de gemeenten: welke mogelijkheden zien zij?

c *bijdrage*

- Hoeveel middelen denken de ondernemers nodig te hebben om hun doelen te bereiken?
- Hoe kan rekening worden gehouden met de toeristenbelasting (BIZ is aanvullend op de toeristenbelasting)?

d *toepassing BIZ-buitengebied rekentool*

- Kan een rekentool door de ondernemers concreet worden toegepast in een gebiedsproces; zijn de benodigde gegevens afdoende beschikbaar; welke knelpunten worden ervaren bij de toepassing van de tool; wat zijn alternatieven?
- Hoe worden de uitkomsten ervaren door de betreffende ondernemers; pakt het voldoende eerlijk uit; heeft een tool meerwaarde in het proces om te komen tot een BIZ-buitengebied?

Aanpak: voortbouwend op eerder uitgevoerd onderzoek 2012-2013

Dit onderzoek bouwt voort op eerder uitgevoerd onderzoek rondom BIZ als mogelijk financieringsinstrument in 2012 en 2013 (Borgstein en Polman, 2014,² en Blaeij et al., 2012³). De dialoog is gezocht met brancheorganisaties als HISWA, Recron, KHN, MKB-Nederland en VVV Nederland binnen het Gastvrijheidsoverleg (GO), dat georganiseerd wordt door het ministerie van EZ.

² Bedrijven InvesteringsZone - Kansen voor de gastvrijheidseconomie in het buitengebied

Borgstein, M.H. en N.B.P. Polman (2014)

³ Advies BIZ-buitengebied: samen investeren in de gastvrijheidseconomie, Blaeij, A.T. de, N.B.P. Polman en M.H. Borgstein (2012)

Dit onderzoek behandelt de eerder onderzochte gemeenten Steenwijkerland en Súdwest-Fryslân en is uitgebreid met de gemeenten Wijdereen en Stichtse Vecht. Deze uitbreiding is op voordracht van de provincie Utrecht, één van de deelnemers aan het eerdergenoemde Gastvrijheidsoverleg. In de gesprekken met ondernemers(groepen) en beleidsambtenaren wordt nader ingegaan op de door het ministerie van EZ gestelde vragen zoals die in de probleemstelling staan. Tijdens het onderzoek heeft het projectteam tussentijds presentaties gegeven op bijeenkomsten van ondernemers(groepen) en beleidsambtenaren van gemeenten. De discussie naar aanleiding van de presentaties is verwerkt in deze rapportage. Door de contacten die gelegd zijn met verschillende ondernemers(groepen) en beleidsambtenaren, zal het LEI in samenwerking met Landwerk in 2015 verdere verankering en opschaling organiseren. Dit is een eerste opstap naar een community of netwerk rondom financieringsinstrumenten voor ondernemers en gemeenten in de gastvrijheidssector.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 biedt een korte toelichting op de bestaande en nieuwe casuïstiek. Hoofdstuk 3 geeft een korte beschrijving van de beschikbare BIZ-instrumenten, zijnde het procesmodel en de rekentool. De rapportage eindigt met conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk 4.

Casuïstiek:
stand van zaken

2

2.1 Steenwijkerland

De gemeente Steenwijkerland⁴ bevindt zich in de nieuwe opgerichte toeristische regio WaterReijk Weerribben Wieden dat in Nederland getypeerd wordt als een bijzonder landschap. De gastvrijheidseconomie wordt een steeds belangrijkere economische drager binnen de gemeente. Het Nationaal Park Weerribben-Wieden is een grote toeristische trekker. Maar ook het Houtwallenlandschap rond Paasloo, het Hoogeland van Vollenhove en de Woldberg/landgoed de Eese zijn belangrijk. Momenteel draagt de toeristenbelasting op de verblijfsrecreatie bij aan de inrichting van het buitengebied. Het streven is echter naar een betere spreiding van financiële bijdragen. Daarom zijn er in de afgelopen periode in de gemeente regelmatig bijeenkomsten van ondernemers geweest, gericht op de financiering van recreatieve infrastructuur.

In het voorjaar van 2014 heeft het projectteam samen met de gemeente Steenwijkerland twee bijeenkomsten gehouden met ondernemers in de gemeente. De ondernemers waren afkomstig uit de recreatiesector, zowel verblijfsrecreatie als dagrecreatie. Er is toen aan de hand van het eerder ontwikkelde rekenmodel (zie hoofdstuk 3) gekeken naar een mogelijke opzet van een BIZ in het buitengebied. Ook is ervan gedacht gewisseld over de verschillende aspecten die daarbij kunnen spelen. De voorwaarden/aandachtspunten hadden betrekking op de besteding van het geld, de omvang van het gebied van de BIZ en de invulling van het bijdragesysteem.

Het uitgangspunt is dat het geld wordt besteed aan het sterker maken van de sector, wat uiteindelijk ook moet leiden tot het versterken van bedrijven. Het moet helder

zijn waar de BIZ voor bedoeld is en waarvoor niet. Bij een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor gemeente en ondernemers moet dit ook goed worden vastgelegd. Dit geldt dan ook voor de uiteindelijk te kiezen organisatievorm en bijbehorende organisatiekosten.

Daarnaast is de omvang van een BIZ in het buitengebied een belangrijk aandachtspunt: een BIZ voor de hele gemeente versus een BIZ voor kleinere onderdelen binnen een gemeente. Een BIZ voor alle bedrijven in de hele gemeente geeft een groot draagvlak, maar is ook moeilijker om te organiseren. Ook het gemeenschappelijke belang van de bedrijven verdwijnt dan mogelijk naar de achtergrond. Deze uitkomsten sluiten aan bij de uitkomsten uit het onderzoek door het Bureau Blaauwberg voor Südwest Fryslân.⁵

Ook is binnen de gemeente Steenwijkerland verkend hoe verder invulling gegeven kan worden aan het bijdragesysteem binnen een BIZ. Hierbij leggen de ondernemers een directe link met het toeristisch-recreatieve product dat wordt aangeboden in het afgebakende gebied. Een kleine ondernemer levert een geringere geldelijke bijdrage, een grote ondernemer een grotere, afhankelijk van de omzet van het bedrijf. Een exacte berekening van de bijdrage is in de praktijk lastiger. Hierbij speelt ook de economische situatie waarin een bedrijf of sector zich bevindt een rol: welke bijdrage is realistisch en haalbaar? Kan een gevoel over redelijkheid worden geobjectiveerd? In deze discussie komen verschillende varianten voor tariefgroepen aan de orde en dan draait het om de vraag in welke tariefgroep een bepaald bedrijf past. In hoeverre zijn verschillende bedrijven te vergelijken? Wat als er op een rondvaartboot ook kan worden gegeten of als de rondvaart georganiseerd

⁴ https://www.steenwijkerland.nl/Over_Steenwijkerland/Toerisme_en_vrije_tijd/Toerisme

⁵ <http://www.ondernemersfondsswf.nl/downloads.php> Definitief Rapport Toeristisch Stimuleringsfonds

wordt door vrijwilligers? Is er een rol voor terreinbeherende organisaties? De voorkeur gaat uit naar maximaal vier categorieën voor verschillende hoogtes van bijdragen omdat meer categorieën het systeem complex maken.

De hoogte van de bijdrage aan een BIZ ten opzichte van andere gemeenten is ook van belang voor de concurrentiepositie van de ondernemers in een gemeente. Hier moet vooraf over nagedacht worden.

Het voormalig College van B&W is in het voorjaar van 2014 gevraagd of men bereid was de zeggenschap over de inzet van gemeentelijke middelen te delen met de sector en daarmee een aftrap te geven voor de financiële basis van een op te richten BIZ. Deze keus wilde men aan het nieuwe college overlaten. Na de gemeenteraadsverkiezingen is de discussie over een BIZ-buitengebied Steenwijkerland voorlopig aangehouden.

Eerstvolgende te ondernemen acties

Er moet eerst politiek commitment binnen het nieuwe college van B&W worden gezocht ten aanzien van de zeggenschap over de inzet van gemeentelijke middelen zoals die opgehaald worden via de toeristenbelasting. De sector streeft hierbij naar een gedeelde zeggenschap. Verder heeft de provincie Overijssel besloten de handen af te trekken van het Nationaal Park Weerribben-Wieden. De gemeente Steenwijkerland heeft vanwege deze nieuw ontstane situatie de verantwoordelijkheid voor de financiering van het park naar zich toe getrokken en ziet de BIZ als potentieel financieringsinstrument.

2.2 Súdwest-Fryslân

Súdwest-Fryslân is een kwalitatief hoogwaardig gebied voor (actieve vormen van) toerisme en recreatie met een zeer gevarieerd en levendig aanbod. Deze variatie en

levendigheid zijn samen met de sector gerealiseerd door te investeren in betere verbindingen tussen het toeristisch aanbod op het gebied van land en water, kunst en cultuur.⁶ Er zijn drie BIZ-zones in de gemeente Súdwest-Fryslân: Bolsward binnenstad, Bolsward bedrijventerrein en Sneek binnenstad. Ondernemers in deze zones vragen naar nieuwe mogelijkheden voor financiering van activiteiten en evenementen gericht op bijvoorbeeld promotie en marketing. Samen met de Kamer van Koophandel en de gemeente zoeken zij hierbij naar bredere gebruikstoepassingen die ruimte geven aan innovatie en economische ontwikkeling. Ondernemers willen graag zelf aan de knoppen kunnen draaien.

Bureau Blaauwberg heeft voor de gemeente mede op basis van de eerder uitgevoerde onderzoeken van het LEI drie bestaande financiële constructies voor fondsvorming vergeleken: (1) de BIZ; (2) reclamebelasting; en (3) een ondernemersfonds. Een BIZ heeft voordelen bij al goed georganiseerde ondernemers die in een compact gebied zoals een bedrijventerrein een beperkte opgave - bijvoorbeeld een private bijdrage aan de revitalisering van de openbare ruimte - willen financieren.⁷ Het grote verschil met een ondernemersfonds is dat voor een ondernemersfonds de gemeenteraad aan zet is en dit bij een BIZ-buitengebied de ondernemers zelf zijn. Een ondernemersfonds bestaat op basis van een verhoging van de opbrengst van de ozb voor niet-woningen. De opbrengsten kunnen in de vorm van een subsidie worden uitgekeerd aan een beheersstichting. Een ondernemersfonds is geschikter wanneer je echt wilt ondernemen met aandacht voor het opbouwen van een goede structuur, uitlokken van organisatie- en innovatietalent, behartigen van gebiedsoverstijgende belangen en marketing, creëren van een betere

6 http://www.gemeentesudwestfryslan.nl/inwoners/recreatie-toerisme-in-sudwest-fryslan_44419

7 <http://www.ondernemersfondsswf.nl/downloads.php> Definitief Rapport Toeristisch Stimuleringsfonds

onderhandelingspositie, aanstellen van ondersteunende capaciteit en meer vrijheid wilt hebben ten aanzien van regels en voorschriften.

Eerstvolgende te ondernemen acties

Er is meer draagvlak voor een breder fonds, dat breder ingezet kan worden dan alleen maar binnen een BIZ-zone met specifieke BIZ-doelen. Daarom zullen binnen de gemeente de mogelijkheden van andere financiële constructies, zoals een ondernemersfonds en reclamebelasting, verder worden verkend.

2.3 Wijdmeren

Recreatie en Toerisme zijn van oudsher belangrijk voor de gemeente Wijdmeren. Het aanbod op het gebied van natuur, cultuur, cultuurhistorie en watersport heeft zowel voor de eigen inwoners als voor de bezoekers een bijzondere aantrekkingskracht. Voor de inwoners betekent dit dat de kwaliteit van de woon- en leefomgeving stijgt; voor de toerist betekent Wijdmeren een aangenaam dagje uit of een korte vakantie. Welke vorm van toerisme of recreatie de consument ook kiest, de gemeente veronderstelt dat de kans groot is dat er (veel) geld aan wordt uitgegeven.⁸

Eén uitgangspunt voor de visie van de gemeente is dat 'ondernemers en stakeholders marktgerichte initiatieven nemen waarbij de gemeente faciliteert'. De visie komt samen in drie hoofdthema's: productontwikkeling, samenwerking en promotie & marketing, die samen door sector en gemeente opgepakt moeten worden.

De gemeente heeft sinds de zomer van 2011 ervaring met een BIZ binnen de gemeentegrenzen.⁹ Ondernemers van de Nootweg in Nieuw-Loosdrecht hebben zich in grote meerderheid uitgesproken vóór de oprichting van een BIZ, waarbinnen zij gezamenlijk investeren in een aantrekkelijk winkelgebied. De rol van de gemeente is faciliterend. Daarom is de gemeente in juni 2014 begonnen om met betrekking tot infrastructuur en marketing, samen met het bedrijfsleven, de mogelijkheden te verkennen van een BIZ voor het buitengebied. Inmiddels zijn er gesprekken gevoerd (gestart juni 2014 op initiatief van de provincie Utrecht) met een aantal ondernemers aan de Oud Loosdrechtsedijk en Nieuw Loosdrechtsedijk (Boomhoek) die actief zijn in de toeristisch-recreatieve sector. Die ondernemers hebben hun wensen kenbaar gemaakt ten aanzien van infrastructuur en marketing, wat hun bijdrage daarin kan zijn en hoe zich dit verhoudt tot het zogenaamde 'BasisServiceNiveau' waarvoor de gemeente verantwoordelijk is waarbij de verantwoordelijkheid voor de marketing loopt via het Regionale Bureau voor Toerisme. De beschikbare middelen van de gemeente zijn beperkt en de gemeente zal het belang van een zo hoog mogelijke kwaliteit van een bedrijfsomgeving afwegen tegen talrijke andere belangen.¹⁰ Individuele ondernemers voelen vaak een verantwoordelijkheid voor de directe bedrijfsomgeving.

Eerstvolgende te ondernemen acties

Eerst moet de gemeente meer duidelijkheid geven over de definitie en het gewenste niveau van haar BasisServiceNiveau. Daarna volgt het vaststellen van de bijdrage van ondernemers boven op het BasisServiceNiveau. Hiervoor staat een overleg tussen

⁸ [http://www.wijdmeren.nl/4/beleidsnotas/Visie-recreatie-en-toerisme-\(2009\).pdf?highlight=recreatie](http://www.wijdmeren.nl/4/beleidsnotas/Visie-recreatie-en-toerisme-(2009).pdf?highlight=recreatie)

⁹ <http://www.wijdmeren.nl/4/Importbank/Verordening-op-de-heffing-en-de-invordering-van-een-BIZ-bijdrage-en-op-de-subsidie-voor-de-BIZ-Nootweg-2011.html?mode=full>

¹⁰ http://www.eerstekamer.nl/behandeling/20141107/memorie_van_antwoord_3/document3/f=/vjonollfzfg.pdf

ondernemers en gemeente gepland voor begin 2015. Tegelijkertijd worden binnen de gemeente de mogelijkheden van een gezamenlijke financiering van de marketing door ondernemers en gemeente nader verkend. Hierbij wordt ook gekeken naar een mogelijke afstemming met de buurgemeente Stichtse Vecht.

2.4 Stichtse Vecht

In het Hoofdlijnenakkoord coalitie Stichtse Vecht 2014-2018 staat dat het college het beleid op Recreatie en Toerisme intensificeert, binnen de budgettaire mogelijkheden.¹¹

In het verlengde hiervan ligt ook de zoektocht naar de kansen van een BIZ als mogelijk financieringsinstrument. Stichtse Vecht is net als Wijdmeren in beeld gekomen in juni 2014 op initiatief van de provincie Utrecht. Samen met een aantal ondernemers is verkend of een BIZ interessant zou kunnen zijn voor (mede)financiering van

de infrastructuur en marketing. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met ondernemers die actief zijn op het vlak van recreatie en toerisme: de Scheendijk (Nautisch Centrum) en de Vecht (rederijen/vervoer). Er bleek behoefte te zijn aan het verbeteren van de infrastructuur en marketing. Een discussie rondom bijdrage van betrokken ondernemers kan pas gevoerd worden als er duidelijkheid is rondom het BasisServiceNiveau van de gemeente.

Eerstvolgende te ondernemen acties

Er is tot nu gesproken met vertegenwoordigers van ondernemersverenigingen. Afgesproken is om in 2015 tijdens hun reguliere ondernemersbijeenkomsten een presentatie te houden om in breder verband het principe van een BIZ als mogelijk financieringsinstrument nader toe te lichten. Tegelijkertijd verkent de gemeente de mogelijkheden van afstemming met buurgemeente Wijdmeren over financiering van de marketing via een BIZ.

¹¹ <http://www.stichtsevecht.nl/document.php?m=50&fileid=38990&f=0d6ef6d32b9ba03c57f064a712cafbfd&attachment=0&c=34873>

Beschikbaar BIZ- buitengebied instrumentarium 3

BIZ-buitengebied procesmodel

Het proces rondom een BIZ-buitengebied kan getypeerd worden als een multistakeholderproces. Binnen een dergelijk proces is het gebruikelijk om de lerende component inhoud te geven aan de hand van monitoring en evaluatie. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de Leercyclus van Kolb.¹² Eerder onderzoek (Borgstein en Polman, 2014) heeft geresulteerd in een BIZ-buitengebied procesmodel, waarin de activiteiten van de verschillende stakeholders zijn weergegeven. Ofwel, wie doet wat en op welk moment? Box 3.1 laat de stappen in dit proces zien:

- 1 ondernemers komen samen en denken na over een gemeenschappelijk Service Level Agreement (SLA) en bijbehorende organisatievorm;
- 2 er wordt gekeken naar het benodigde budget (en dus de bijdrage per deelnemer) en draagvlak voor de BIZ;
- 3 de stap naar de gemeente wordt gezet om te komen tot een gemeentelijke verordening;
- 4 de uitvoering kan starten en er zal worden geëvalueerd met als doel te leren van de opgedane ervaringen.

Voor de ondernemers zijn 2 punten belangrijk:

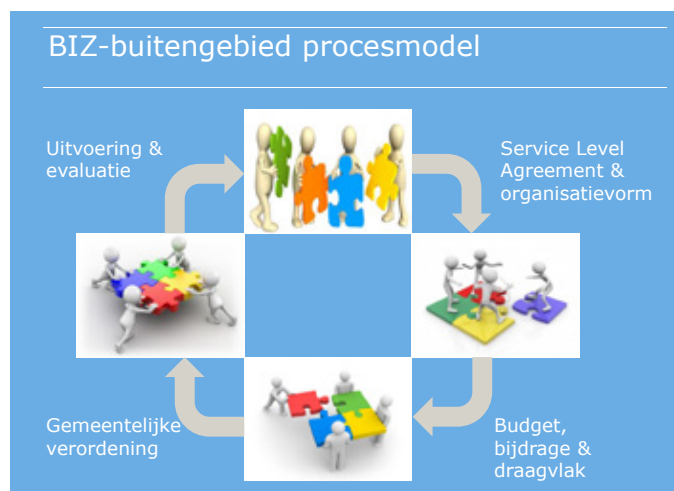
- 1 Service Level Agreement (SLA). De inhoud van een SLA geeft antwoord op de vraag welke verantwoordelijkheid de ondernemers nemen in de publieke ruimte. Dit is aanvullend op wat de gemeente door middel van het realiseren van een BasisServiceNiveau doet in een begrensde gebied.
- 2 voldoende draagvlak. Er is voldoende draagvlak wanneer:
 - meer dan 50% van de ondernemers in het gebied deelneemt aan de stemming;
 - minimaal twee derde van de ondernemers voor is;
 - én de voorstemmers meer WOZ-waarde vertegenwoordigen dan de tegenstemmers.

12 <http://outingholland.nl/leercyclus-van-kolb/>

BIZ-buitengebied rekentool

Om de hoogte van de bijdrage van de ondernemers voor een BIZ-buitengebied in een gebiedsproces mee te kunnen nemen, kan gebruik worden gemaakt van de ontwikkelde rekentool. De tool sluit aan bij de mogelijkheden die de BIZ in Nederland biedt: een gelijke bijdrage voor iedere deelnemer of een bijdrage gebaseerd op de WOZ-waarde en gedifferentieerd naar de verschillende bedrijfskenmerken van de branche, locatie en bedrijfsomvang. De gebruikers kunnen ervoor kiezen om deze kenmerken al dan niet mee te nemen voor de bepaling van de hoogte van de bijdrage van de individuele ondernemers. Hiervoor wordt een inschatting gemaakt van het benodigde budget om het te kunnen realiseren. De tool kent 3 blokken (Borgstein en Polman, 2014):

- 1 de bepaling van de hoogte van de bijdrage voor verschillende branches (kiezen uit zeven mogelijkheden);
- 2 de hoogte van de bijdrage afhankelijk van de locatie van het bedrijf (kiezen uit vier gebiedsklassen)
- 3 de hoogte afhankelijk van de bedrijfsomvang, gemeten in fte (kiezen uit zelf te bepalen aantal grootteklassen).

Box 3.1: Stappen in het BIZ-buitengebied procesmodel

Toelichting Rekentool BIZ	Start (doel)	Procentuele bijdrage tariefgroep	Procentuele bijdrage per locatie	Omslagpunt bedrijfsomvang en heffingsverschil	Verdeling bijdrage per tariefgroep en locatie in procenten	Totale bijdrage	Gemiddelde bijdrage per bedrijf per tariefgroep	Indeling bedrijven naar tariefgroep
------------------------------	-----------------	-------------------------------------	--	---	--	--------------------	--	---

Rekentool BIZ-buitengebied

Versie: 1.0

- Deze tool ondersteunt ondernemers om te komen tot een bedrijveninvesteringszone (BIZ) buitengebied.
- Het startpunt is een gemeenschappelijke investering in het buitengebied door een groep van ondernemers.
- De tool kan worden gebruikt voor inzicht in de mogelijke bijdrage van individuele ondernemers aan een gemeenschappelijke investering.
- De tool maakt het mogelijk om de bijdrage te differentiëren naar branche (tariefgroep), locatie van een bedrijf en bedrijfsomvang (gemeten in FTE).
- De input bestaat uit gegevens van de Kamer van Koophandel die worden aangevuld met expertkennis en gebiedskennis.
- De tool is ontwikkeld door het LEI Wageningen UR.

Box 3.2: Startpagina rekentool BIZ met toelichting

Een belangrijk aspect van de tool is dat het inzicht geeft in de effecten van een aantal mogelijke varianten van bijdragen.

De rekentool maakt gebruik van bedrijfsgegevens van de Kamer van Koophandel die worden aangevuld met gebiedskennis en expertkennis en is opgezet in Microsoft Access. Dit betekent dat de tool relatief eenvoudig op een laptop kan worden gebruikt. Box 3.2 geeft de startpagina van de tool weer.

De gebruiker kan door het tabblad 'Start (doel)' aan te klikken, beginnen met het invoeren van het doelbedrag. Dit doelbedrag kan vooraf door de ondernemers worden vastgesteld. De omvang van het gebied voor de BIZ is ook vooraf vastgesteld, waarbij het gaat om een logisch afgebakend gebied. Vervolgens kan de gebruiker verschillende verdelingen over de tariefgroepen, per

locatie en bedrijfsomvang invullen. De tool geeft de totale bijdrage per branche en locatie weer. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de gemiddelde bijdrage voor alle bedrijven in een specifieke branche en naar bedrijfsomvangklasse zoals die eerder is opgegeven. De gebruiker krijgt inzicht in de consequenties van zijn eerdere keuzes. Dit inzicht kan aanleiding zijn om eerdere keuzes bij te stellen. Na elke stap kan de gebruiker teruggaan naar eerdere stappen en zijn keuzes eventueel bijstellen. De tool kan tijdens de sessies en bijeenkomsten met ondernemers worden ingezet. De rekentijd is zeer beperkt zodat snel meerdere berekeningen kunnen worden uitgevoerd.

Conclusies

4

4.1 Gemeenschappelijkheid

Welke ondernemers zijn geïnteresseerd in deelname aan een BIZ-buitengebied en hoe zijn die verdeeld over de verschillende bedrijfstakken en gebieden?

Ondernemers die actief zijn met verblijfs- en dagrecreatie, watersport en vervoer zijn lokaal geïnteresseerd in het verkennen van een BIZ als mogelijk financieringsinstrument. De geïnteresseerde ondernemers maken onderdeel uit van een grotere georganiseerde groep (samenwerkingsverband) en formuleren vanuit die groep een ambitie/visie. Deze ambitie/visie is ook neergelegd bij de gemeente om daarmee de discussie aan te zwengelen over wat de bijdrage van de gemeente is, kan of zou moeten zijn in het realiseren van die ambitie/visie.

Welke doelen en activiteiten worden door de ondernemers beoogd met de BIZ; worden groene doelen daarin meegenomen (natuur, landschap en biodiversiteit)?

Op basis van de geformuleerde ambitie/visie zijn er doelen benoemd op het vlak van de toeristische infrastructuur voor een afgebakend gebied. In sommige gevallen heeft de ambitie/visie al geleid tot het schetsen van de contouren van een recreatieboulevard. Het gaat hier om de lokale verbetering van de huidige infrastructuur waarbij ook aandacht wordt besteed aan veiligheid, inrichting en vergroening. Vergroening wordt hierbij gekoppeld aan het verfraaien van de grijze infrastructuur en bijbehorende inrichting.

Volgens de Regionale Bureaus voor Toerisme zijn er op marketinggebied verbeterpunten. Het zoeken heeft vooral

betrekking op het schaalniveau: gaat een BIZ over marketing voor een deelgebied of de totale gemeente en in hoeverre is afstemming van Bedrijven InvesteringsZones tussen buurgemeenten mogelijk?

4.2. Context BIZ-buitengebied procesmodel

Langs welke weg kan het beste worden omgegaan met economische en sociale aspecten bij een BIZ-buitengebied?

Door het ontwikkelde procesmodel en rekentool kunnen de economische en sociale vragen van de betrokkenen worden meegenomen bij beslissingen. Dit kunnen de betrokken ondernemers en gemeenten zelf organiseren en vormgeven. Echter, omdat zij zelf ook deelnemers zijn in het BIZ-proces is de aanwezigheid van een onpartijdige externe procesbegeleider bevorderlijk voor de voortgang. De externe partij werkt ook aan onderling vertrouwen tussen de deelnemers waar het het BasisServiceNiveau betreft en de bijdrage van de ondernemers aan de benodigde extra's zoals verwoord in het Service Level Agreement.

Hoe is de bestuurlijke context en hoe kan de aanpak en de juridische vorm van de BIZ in het buitengebied eruitzien?

De bestuurlijke context is positief ten aanzien van de verkenning van de BIZ als tool voor ondernemers. Aangezien er voorbeelden zijn qua aanpak en juridische vorm van een BIZ voor bedrijventerreinen, is er voldoende vertrouwen dat toepassing van het geschetste BIZ-procesmodel tot een positief resultaat zal leiden.

Hoe is de opstelling van de gemeenten en welke mogelijkheden zien zij?

De opstelling bij de gemeenten is positief. De gemeenten Wijdmeren en Stichtse Vecht zetten samen met de geïnteresseerde ondernemers de verkenning in 2015 voort, waarbij Wijdmeren gebruik maakt van de eigen ervaringen opgedaan bij een BIZ-binnenstad (Nootweg). Gemeente Steenwijkerland wacht op goedkeuring van het nieuwe college van B&W om verder te gaan met de verkenning en de dialoog met de ondernemers op te pakken. Gemeente Súdwest Fryslân heeft op basis van argumenten bij de betrokken ondernemers besloten om voor het buitengebied een ander financieringsinstrument dan een BIZ te gaan verkennen. De belangenorganisaties zijn nog wat terughoudend omdat men een lastenverzwaring voor de gastvrijheidssector vreest.

4.3 Bijdrage

Hoeveel middelen denken de ondernemers nodig te hebben om hun doelen te bereiken?

De BIZ is van, voor en door ondernemers en in de gesprekken blijkt dat ondernemersgroepen 'hun kruit droog willen houden'. Zij hebben wel zicht op hun doelen maar onvoldoende zicht op wat de gemeente hieraan gaat bijdragen in de vorm van het zogenaamde BasisServiceNiveau. Men realiseert zich dat er een onderhandelingspositie is en dat je maar één keer een openingsbod kunt doen. Daarom willen ondernemers in Wijdmeren en Stichtse Vecht nadrukkelijk meer zicht krijgen op het BasisServiceNiveau van de gemeente. Echter, de gemeente realiseert zich ook dat zij maar één keer een openingsbod kan doen en houdt dus ook 'haar kruit droog'. Voorkomen moet worden dat ondernemers

en gemeenten beiden een afwachtende houding innemen.

Omdat in Steenwijkerland de pilot al langer loopt, zijn daar al meerdere gesprekken gevoerd met de ondernemers. Hier is wel gesproken over verdeling van de kosten over de verschillende categorieën (sector, belang en bedrijfsgrootte) maar is het uiteindelijk bedrag dat nodig is om doelen te realiseren nog niet helder. Ook hier geldt dat eerst het gemeentelijk BasisServiceNiveau duidelijk moet zijn.

Hoe kan rekening worden gehouden met de toeristenbelasting (BIZ is aanvullend op de toeristenbelasting)?

Ondernemers uit de verblijfssector betalen nu al toeristenbelasting. Daarom ligt het in de lijn der verwachting dat hun extra bijdrage aan een BIZ relatief laag zal zijn en de toeristenbelasting als een soort basisbijdrage gezien wordt binnen een op te richten BIZ-fonds. De ondernemers uit andere sectoren die profijt hebben van recreatie en toerisme (dagrecreatie, horeca, vervoer enzovoort) en nu nog geen bijdrage leveren via de toeristenbelasting (zogenoemde free riders) zullen echter ook een bijdrage gaan leveren. De gelden die op deze manier via de BIZ worden opgehaald, zullen worden besteed aan de doelen zoals die door de ondernemers met elkaar zijn geformuleerd in een zogenaamde Service Level Agreement. Een andere mogelijkheid is dat de gemeente helder maakt aan welke gastvrijheidsdoelen zij de toeristenbelasting besteedt en daarmee een BasisServiceNiveau realiseert.

4.4 Toepassing BIZ-buitengebied rekentool

Kan een rekentool door de ondernemers concreet worden toegepast in een gebiedsproces; zijn de benodigde gegevens afdoende beschikbaar; welke knelpunten worden ervaren bij de toepassing van de tool; wat zijn alternatieven?

De tool is met ondernemers uitgetest in de gemeente Steenwijkerland. Hieruit bleek dat de rekentool een toegevoegde waarde heeft in het proces. Het is van belang om in een vroeg stadium inzicht te krijgen in de mogelijke hoogte van een bijdrage die nodig is voor het realiseren van de vooraf geformuleerde doelstellingen en het daaraan gekoppelde budget. Deze aanpak geeft een sneller inzicht in de haalbaarheid van de BIZ.

De ondernemers in Wijdemeeren en Stichtse Vecht houden zoals eerder gemeld nog 'hun kruit droog' en wachten op uitspraken van de gemeente rondom het BasisServiceNiveau.

Hoe worden de uitkomsten ervaren door de betreffende ondernemers; pakt het voldoende eerlijk uit; heeft een tool meerwaarde in het proces om te komen tot een BIZ-buitengebied?

De tool maakt de mogelijke hoogte van de bijdrage snel inzichtelijk en er kan tegelijkertijd gespeeld worden met de hoogte van de bijdrage voor de verschillende partijen. Het opzetten van een BIZ op locatie blijft vaak maatwerk. Wanneer ondernemers de tool nog niet concreet toepassen, geeft het wel aan waar eerst duidelijkheid over moet komen: de bijdrage van de gemeente (BasisServiceNiveau) en de verdeling van extra bijdrage (Service Level Agreement) over de beoogde deelnemers op basis van objectieve criteria (belang van de sector voor

bedrijf, grootte van het bedrijf, plek in het gebied). De ondernemers zien de tool als een objectief middel om de financiën via een BIZ te realiseren. Echter, om dit proces tot een goed einde te brengen, is een onafhankelijke inhoudelijk deskundige derde partij van buiten de gemeente wenselijk om het proces te begeleiden.

Aanbevelingen

5

1. Veranker het initiatief binnen de lokale en landelijke context

Voer bij een verkenning naar een mogelijk financieringsinstrument voor gemeenschappelijke doelen, in dit geval een BIZ-buitengebied, een stakeholderanalyse op locatie uit onder geïnteresseerde ondernemers of samenwerkingsverbanden van ondernemers, gemeente en betrokken brancheorganisaties als Recron, Hiswa en Koninklijke Horeca Nederland.

2. Maak de lokale geldstromen voor het buitengebied inzichtelijk voor de locatie van de BIZ

Om de discussie rondom een BIZ-buitengebied als mogelijk financieringsinstrument te kunnen voeren, willen ondernemers zicht hebben op de lokale geldstromen die nu naar de recreatief-toeristische sector stromen en de herkomst hiervan: wat haalt de gemeente aan gelden uit de toeristisch-recreatieve sector op en waaraan worden die gelden uitgegeven binnen die sector?

3. Werk aan onderling vertrouwen: de extra bijdrage van ondernemers in relatie tot het BasisServiceNiveau van de gemeente

Partijen betrokken bij een BIZ bevinden zich in een onderhandelingspositie: ondernemers moeten uitspraken doen over hun doelen voor hun bedrijfsomgeving en de daarvoor noodzakelijke bijdrage van henzelf (Service Level Agreement). Daarnaast moeten gemeenten duidelijk maken wat zij realiseren in termen van het BasisServiceNiveau binnen hun wettelijke taken. Er moeten bijeenkomsten tussen ondernemers onderling en tussen ondernemers met de gemeente worden georganiseerd. Een onafhankelijke partij kan dit proces organiseren en faciliteren. Tijdens die bijeenkomsten kan

worden verkend wat er nodig is om voldoende vertrouwen te creëren zodat er ook meer duidelijkheid kan komen over de bijdrage van de verschillende ondernemers gerelateerd aan de gewenste extra's zoals verwoord in het Service Level Agreement van de ondernemers en het BasisServiceNiveau van de gemeente.

4. Maak een overzicht van mogelijke financieringsinstrumenten

De BIZ is een mogelijk financieringsinstrument voor het buitengebied waarbij de ondernemers nadrukkelijk aan zet zijn. Echter, naast de BIZ zijn nog meer instrumenten denkbaar (ondernemersfonds, reclamebelasting, WOZ-fonds, enzovoort). Voor de betrokken partijen is een overzicht en benchmark van die verschillende instrumenten nuttig. De betrokken partijen kunnen dan afhankelijk van hun specifieke situatie en wensen een keuze maken uit financieringsinstrumenten.

5. BIZ als financieringsinstrument binnen gebiedsontwikkeling: ondernemers en gemeenten aan zet

De BIZ is verkend als mogelijk financieringsinstrument om investeringen in de toeristisch-recreatieve infrastructuur en marketing van de grond te krijgen. Het instrument lijkt te kunnen werken als aan de eerder beschreven voorwaarden is voldaan, en levert dan een bijdrage aan gebiedsontwikkeling. Het is nu aan de betrokken partijen zelf om de verzamelde kennis van de afgelopen jaren rondom het onderwerp BIZ-buitengebied te benutten en daarmee gebiedsontwikkeling verder vorm te geven.

Colofon

Auteurs

Marien Borgstein en Nico Polman

Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van het EZ beleidsondersteunend onderzoek, thema Stimuleren van Natuurinclusieve Economie en Natuurcombinaties, domein Natuur en Regio (BO-11-012-009).

LEI-publicatie 2015-006

LEI Wageningen UR ontwikkelt voor overheden en bedrijfsleven economische kennis op het gebied van voedsel, landbouw en groene ruimte. Met onafhankelijk onderzoek biedt het zijn afnemers houvast voor maatschappelijk en strategisch verantwoorde beleidskeuzes. LEI Wageningen UR vormt samen met het Departement Maatschappijwetenschappen van Wageningen University en het Wageningen UR, Centre for Development Innovation de Social Sciences Group.

www.wageningenUR.nl/lei

[Meer informatie](#)

Marien Borgstein, marien.borgstein@wur.nl
